

Rozmieszczenie i liczebność kuraków leśnych (Galliformes) na Śląsku w latach 2002–2014 oraz zmiany ich liczebności w ostatnich 140 latach

Distribution and abundance of forest gallinaceous birds (Galliformes) in Silesia in 2002–2014 and changes in their abundance over the last 140 years

GRZEGORZ KOPIJ¹, PIOTR PROFUS²

¹ Department of Wildlife Management
University of Namibia, Katima Mulilo Campus
Private Bag 1096, Winela Rd., Katima Mulilo, NAMIBIA
e-mail: gkopij@unam.na

Słowa kluczowe: *Tetrao urogallus*, *Tetrao tetrix*, *Bonasa bonasia*, monitoring, spadek liczebności populacji.

Na podstawie analizy wyników ankiet uzyskanych od leśników (w latach 2002–2007), ornitologów i prac opublikowanych w ostatnich kilkunastu latach (2000–2014) podjęto próbę ustalenia aktualnego rozmieszczenia i liczebności kuraków leśnych na Śląsku. W latach 2002–2007 stwierdzono 13 stanowisk głuszca *Tetrao urogallus* z 30–37 osobnikami. Jedenaście stanowisk z co najmniej 28 osobnikami autochtonicznymi znajdowało się w Borach Dolnośląskich, a tylko 1 kurę wykryto w nadleśnictwie Śnieżka i koguta – na zalesionych stokach Masywu Śnieżnika. W Borach Dolnośląskich w 2006 roku miało występować 18 głuszców, podczas gdy ten sam obszar w 1873 roku zasiedlało 845 ptaków – 219 kogutów i 626 kur. Tokujące koguty cietrzewi *Tetrao tetrix* na Śląsku odnotowano na 35–40 stanowiskach z łączną liczbą 250–275 osobników. Bogate stanowisko tych ptaków znaleziono w Karkonoskim Parku Narodowym i jego otulinie oszacowane na 65–90 ptaków, w tym 34–44 kogutów. Ptaki te zlatywały się na 130 tokowisk, z których około 100 zlokalizowanych było po stronie polskiej lub na samej granicy państwa, a 30 – po stronie czeskiej parku narodowego. Jarzątka *Bonasa bonasia* napotkano na co najmniej 38 stanowiskach liczących łącznie 132 osobników. Ponad 90% śląskich stanowisk cietrzewia i jarzątka znajdowało się na Dolnym Śląsku, a pozostałe, nieliczne – na Opolszczyźnie i Górnym Śląsku.

Na podstawie danych z literatury prześledzono zmiany w rozszedleniu i liczebności głuszca na Śląsku w ciągu ostatnich 140 lat, a cietrzewia i jarzątka od początku XX wieku. Od lat 70. XX wieku notuje się drastyczny spadek liczebności głuszca i cietrzewia, podczas gdy liczebność jarzątka wydaje się ustabilizowana na dość niskim poziomie lub powoli wzrasta. Populację głuszca w polskiej części Sudetów należy uznać obecnie za wymarłą, w Borach Dolnośląskich natomiast policzono wiosną 2009 roku tylko 4 ptaki – ostatnie „śląskie” głuszce, pochodzenia autochtonicznego. Wymarciu tej nizinnej populacji ma zapobiec introdukcja ptaków pochodzących głównie z hodowli. W tym celu w latach 2009–2012 na terenie ostoi głuszca w nadleśnictwie Ruszów wypuszczono 78 ptaków (45 kogutów i 33 kury), w 2013 roku 30 młodych głuszców, a w 2014 roku – 14 kur głuszca odłowionych z dzikiej populacji zamieszkującej Szwecję.